

Самбу Норжимаев

ТЭМСЭЛЭЙ ДҮЛЭН СООГУУР

БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН ЁУРАЛСАЛАЙ БОЛОН ЭРДЭМ УХААНАЙ
МИНИСТЕРСТВО

С.Н. Норжимаев

ТЭМСЭЛЭЙ ДҮЛЭН
СООГУУР

«ГУРВА ЁОГООН»
трилогиин 3-дахи боти

Улаан-Үдэ
«Бэлиг» хэблэл
2006

ББК 84 Бу
Н 285

Норжимаев С.Н.

Н 285 Тэмсэлэй дүлэн соогуур: «Гурба ногоон» трилогийн
3-дахи боти. – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2006. – 368х., зурагууд.

ISBN 5-85693-248-X.

Тус роман дотор номой автор монгол угсаата арадуудай хитад-манжын дарлалтаһаа мултархын тула эхилһэн тэмсэлээ үргэлжэлүүлэн, бээ даанхай шэнэ монгол улас Халха орондо тогтоогоод, саашадаа тэрэнээ дайсадһаа яаж хамгаалха тухайнь харуулна. Энэ тэмсэлые авторай түрүүшын романуудай гол геройнууд толгойлно.

ББК 84 Бу

ISBN 5-85693-248-X

© Норжимаев С.Н., 2006
© Ринчинов Б.О., уран зурааша, 2006
© «Бэлиг» хэблэл, 2006

М агсарай Баяр

Халхын Сайн ноён хаан аймагай Үлзйтэ хуурин. Эндэ монгол морин сэрэгэй түбхинэнэн байра мүн. Хүхын дуунай богонихон хүнийн хойгуураа эрьежэ толоромсоор, улаан шаргал наран гараха болзорхоо үлэжэ ябаһандал, ехэ яаралтай зүдхэжэ, Саста орьёлой оройгоор туяагаа сасаруулһаар харагдахадань, энэ лагерь дотор бэшхүүр¹ бүрээгэй дохёо үгэһэн хонгёо абьяан үглөөнэй сууряанда холуур зэдэлэн соностоод, сэрэгшэдые амтархан унтаһан нойрхоонь һэрэжэ, хүл хөөрсэг бодхоожо захалба. Агшан зуура сошормогтон бодоһон сэрэгшэдэй урагша хойшоо гүйлдэхэнь улам түргэдэһөөр байтараа, удангүй сэрэгэй дүримэй ёһо журам сахигдан, тэндэшые хон жэн болошоно. Гансал дарганарай огсом солгёон захиралтанууд сэлгээн агаарта эли тодо соностоһоор зандаа үлэнэ.

Тэрэ дары сэрэгшэд лагерай талмайн шугам дээрэ зэргэлэн жагсанхай байһанаа, шамдуугаар хойно хойноһоо һубарилдан дахасалдажа, һуралсалайнгаа мэргэжэл шадабари улам дээшэлүүлэн дабтахаар хүдөө тала шэглэн гаража, тооһо бушхуулан гүйлдэһөөр тарашабад. Олон тоото морин сэрэгшэдэй суглараад байһан талмайшые тэрэ дороо сүлөөршоо һэн. Эдэнэр Сайн ноён хаан аймагай нэгэдэхи хорооной сэрэгшэд мүн.

Энэ хорооной штаб болгогдоһон һундалдуулан залгажа баряатай хоёр һэеы гэр жагсаалай талмайн хойто захада харагдана. Энэ штабай шэнэ сагаан гэр сооһоо хороон дарга Бата үүдээр бултайжа:

– Сэрэгшэ Зориг, наашаа ерэгты, – гэжэ ооглоод, албан хэрэгэй түлөө зараса сэрэгшын дүтэлэн ерэжэ, ёһолон элидхэмсээр, – намда нэгэдэхи сомоной сэрэгшэ Баатарые дары дуудатгы, – гээд захирба.

– Ёсотой! – гэжэ тэрэнь ёһолон харюсаад, эгсэ эрьелдэн, бушуу гаража ябашоо һэн.

Удангүй тэрэнь нэгэ сэрэгшые дахуулаад гэртэ орожо ерэбэ. Дуудалгаар ерэхэн нүгөөдыень харахада, наһаар залуухан, үхибүүнтэй жэшээлэн сасуулхаар. Тэрэний бэень үндэршые һаа, нариихан һургааг мэтэ гүлмэрхэнөөр үзэгдэнэ, гэбэшые тэрэ хүбүүн тодо шанга хоолойгоор: